

Advies voor de Tweede Fase

op basis van leerlingen- en docenten/directie-onderzoek Fase volgens het JJ model

het implementatie JJ-model

Aan de hand van 12 dimensies uit het bovenstaande schoolcurriculum is er onderzoek gedaan naar de mening van leerlingen met betrekking tot de Tweede Fase.

In het advies per dimensie zijn school- en schooloverstijgende oplossingen niet onafhankelijk benoemd. **DIMENSIE 1: PROFIEL**

Scholen moeten zeker in deze fase geholpen worden zichzelf goed te profileren naar hun actoren; de leerlingen, docenten en ouders.

Communicatie is hier het belangrijkste begrip.

Mogelijke oplossingen:

- Inventariseren van de goede voorbeelden in het land met de voor en nadelen van die keuzemogelijkheden.
- Per school aan de hand van een individuele analyse een onderwijskundige visie formuleren aan de hand van de keuzemogelijkheden.
- Vanuit de onderwijskundige visie kan een eigen implementatietraject worden afgeleid.
- Aan de hand van een eigen implementatietraject wordt een inspanningsverplichting door de school aangegaan.

DIMENSIE 2: EINDTERMEN

Veelal blijkt dat er een kloof gaapt tussen de directie en de docenten bij de visie op de invoering van de Tweede Fase. De directie is vaak al enkele jaren bezig met de onderwijsontwikkelingen. Docenten vinden het lastig deze omslag te maken. Waardoor ze de werkdruk als hoog ervaren. Alles is vol getimmerd. De Basisvorming is over het algemeen 'beleidsarm' ingevoerd. Nu pas ziet men de toegevoegde waarde van een actieve aanpak van de Basisvorming.

Mogelijke oplossingen:

- Organisatie
  - Programmabegeleiding op basis van huidige ervaringen.
  - Het gat tussen de derde en de vierde klas verkleinen door eerder de Tweede Fase gedachte toe te passen. Hierdoor wordt de onderbouw zwaarder maar het verschil tussen onderbouw en bovenbouw kleiner. Bovendien lijkt dit een herkansing te geven aan de Basisvorming.
  - Met niet te grote stappen docenten in de praktijk begeleiden in hun veranderingsrol
- Communicatie
  - Klasgericht overleg (toetsing, praktijkopdrachten) om leerlingoptimalisatie te realiseren en niet vakmaximalisatie.
- Snel eenduidig worden, i.p.v. ruimte voor maximalisering, normering voor minimalisering.

- de PTA's te verlichten door:
niet vakgebonden maar vakoverstijgend PTA's invoeren.
- In de 3e of 4e klas al bepaalde vakken kunnen afsluiten.
- Clusteren waardoor je in de 3e of 4e klas al examen kan doen voor bepaalde vakken.
- Niet in alle vakken eindexamen doen maar alleen in de vakken die je nodig hebt voor je vervolgopleiding.
- Niet meer vakgebonden maar schoolgebonden toetsen.

DIMENSIE 3: SCHOOLPLAN (schoolactiviteitenplan)

Totnutoe was het schoolwerkplan het stuk in de kast voor de inspectie geschreven door externe "superdeskundigen". Steeds meer scholen gaan waarde hechten aan een eigen breed-gedragen levend en groeiend schoolwerkplan als een samenhangend geheel van onderwijskundige visie, implementatietraject en uitvoerings/les-activiteiten.

Mogelijke oplossing:

Het verdient aanbeveling vanuit de overheid om scholen te stimuleren te blijven werken aan een praktisch intern schoolwerkplan dat is afgestemd met bevoegd gezag, ouders, docenten en leerlingen.

DIMENSIE 4: ONBESCHREVEN BLAD/BEGINSITUATIE

Leerlingen

Mogelijke oplossingen:

- Werken aan een doorlopende leerlijn, dus in de onderbouw al beginnen met zelfstandig werken en plannen.

Docenten

Mogelijke oplossingen:

- eenduidige visie communiceren vanuit de directie.
- handvatten aanreiken om de Tweede Fase per vak beter in te voeren (training on the job, vraaggerichte nascholing)
- Eenduidige richtlijnen vanuit de overheid.
- ruimte /faciliteiten om de implementatie te kunnen realiseren. (keuzes maken, het hoeft geen geld te kosten, maar het kost tijd)

School

Mogelijke oplossingen:

- Volledige autonomie aan de scholen blijven geven.
- Managementondersteuning aan directies geven.
- Praktisch haalbare invoeringsplannen met doorlopende leerlijn

DIMENSIE 5: METHODIEK

Mogelijke oplossingen:

- Er moet een meer vakoverstijgende methodiek ontstaan, waarbij gelijke criteria voor beoordeling ontstaan.
- Secties moeten meer samenhang realiseren door vakoverstijgende methodieken te zoeken. Het blijkt dat methodegebonden scholen meer succes hebben bij implementatie van de Tweede Fase dan anderen.
- Naarmate er een beter vakoverstijgend methodisch overzicht is zijn vakken makkelijker te integreren en zou een stuk van de overlapping tussen vakken kunnen worden opgelost.
- Leerlingen betrekken door monitorgroep in te stellen om invoering Tweede Fase te toetsen

DIMENSIE 6: ROOSTER

Mogelijke oplossingen:

- Blokkur-achtige indeling om meer werkvormen per vak te creëren en minder vakken per dag.
- Maximaal 40 uur per week, bijvoorbeeld 27 uur school, 13 uur huiswerk.
- Periodisering per vak
- Examendossier in lessen verweven.

DIMENSIE 7: INHOUD PER VAK

Mogelijke oplossingen:

- Vakken moeten meer worden afgestemd zodat er sprake is van vak-minimalisatie i.p.v. vakmaximalisatie. Per vak minder praktische opdrachten.
- De nieuwe vakken meer afstemmen met de oude vakken.
- Meer totaal overzicht door herwaardering mentorschap.
- Structureren en kaders bieden in het begin van de les en vervolgens zelfstandig aan de slag . 'Vrijheid in gebondenheid'

DIMENSIE 8: DIDACTIEK (hart van het implementatie-model)

Mogelijke oplossingen:

- Jezelf niet centraal stellen als kennisbron maar uitgestelde aandacht en met kleine stappen om vormen van docent naar coach.
- Vakoverstijging stimuleren vanuit de methoden en nascholing (training on the job)

DIMENSIE 9: LEERERVARINGEN

Mogelijke oplossingen:

- Doorlopende leerlijn, samenwerking van klassenteams van eerste, tweede, en derdegraders gedurende alle 6 de leerjaren.
- Aandacht geven aan het gat van de derde en vierde
- Monitorgroepen van leerlingen instellen.
- Inzicht geven in de tijd en leren plannen (niet 14 vakken in één keer).

- Klasseboek-achtig document (en/of herwaardering mentor) instellen zodat minstens een docent centraal overziet wat de werkdruk per dag/week/maand is.
- Samenhang realiseren tussen vakken.
- Per klas docenten laten overleggen over de samenhang en werkdruk.
- Met een programma oudere leerlingen jongere klassen voorlichten over de Tweede Fase.
- Studielastplan, meer meten of de 40 uur gerealiseerd wordt.

DIMENSIE 10: INSTRUMENTEEL MATERIAAL

Mogelijke oplossingen:

- ICT is het middel om ordening en sturing aan te brengen en vaardigheden te oefenen. In dat geval lijkt 1 op 10 computers te weinig.
- Impuls naar uitgeverij om de methode niet dicht te timmeren.

DIMENSIE 11: EINDTERMEN/TOETSING/EVALUATIE

Mogelijke oplossingen:

- Niet alles hoeft in het PTA vastgelegd te worden.
- Inzicht geven voor de calculerende leerling
- In eerdere leerjaren kunnen afsluiten
- Per periode afsluiten
- Niet alle vakken eindexamenvakken
- Schoolgebonden toetsen en niet vakgebonden toetsing
- Monitorgroepen van leerlingen/docenten/directies

DIMENSIE 12: EINDSITUATIE

Scholen met een duidelijke onderwijskundige visie blijken beter in staat de Tweede Fase vorm te geven.

Uit observaties tijdens de gesprekken met leerlingen blijkt dat veel leerlingen de last van de Tweede Fase fysiek met zich meedragen.

Slimmer omgaan met de richtlijnen

Het algemene advies is dan ook gebaseerd op zo min mogelijk inhoudelijke aanpassingen/veranderingen. Tenslotte is de Tweede Fase nog maar 10 weken actief. En moet je een vernieuwing de kans geven.

De Basisvorming blijkt cruciaal voor de ontwikkeling van de Tweede Fase. Veel scholen zetten de Tweede Fase al eerder in door in de derde klas al zelfstandiger te laten werken.

Advies:

Het advies is om niet te veel te veranderen maar beter te communiceren en scholen individueel fysiek te faciliteren.

- Communicatie

Gebleken is dat er veel verwarring is omtrent de invoering van de Tweede Fase. Na de proefperiode van 10 weken zijn de scholen gebaat bij een eenduidige opzet voor de Tweede Fase. Het werkt niet om op papier zaken te verduidelijken of recht te trekken maar scholen vragen om een 1 op 1-begeleiding met praktische good-practise tips.

- Faciliteren

1. Docenten geven aan onvoldoende tijd te hebben om deze kwaliteitsoperatie volledig gestalte te kunnen geven. Alle beschikbare tijd gaat op aan het primaire proces/ het lesgeven waarbij onvoldoende tijd overblijft om samenhang en vakoverstijging te realiseren. Veel scholen geven aan gebaat te zijn met een tijdelijke impuls van 10% extra formatie.

2. Scholen willen geholpen worden met good practise om te komen tot een optimale maat-invulling van de Tweede Fase op hun school. Ze zijn op zoek naar een keuze van slimme oplossingen met voor - en nadelen om op maat aan te laten sluiten bij het beleid en de visie op school. Om de doelstelling invoering Tweede Fase, bij voorkeur in doorlopende leerlijn, uit te voeren is er een programma nodig waarbij de onderwijskundige visie van de directie direct doorvertaald wordt via goede communicatie en praktische ondersteuning. Zo ontstaat samenhang tussen het beleid van de schooldirectie en de uitvoering op de werkvloer.

Bij het programma moet rekening worden gehouden met de volgende observaties:

- Werkprogramma leerlingen verlichten om toetsen niet vakgebonden maar schoolgebonden te laten zijn (dus niet alle vakken werkstukken)
- Spreiding in moment van afsluiting
- Periodiek vakken inzetten
- Studielastplan daadwerkelijk toepassen
- Kleine stapjes zetten
- Directies begeleiden om visie en beleid om te zetten in praktische uitvoering.
- Docenten begeleiden aan de hand praktische training on the job in plaats van centrale nascholing

Lijn van Motivatie en Communicatie

Toekomstbeeld	Als de overheid (macro) schooldirecties (meso) en docenten (micro) geen goed beeld hebben van de visie ontstaat er.....	Verwarring
Strategie	als de invoeringsstrategie niet voldoende is vastgelegd ontstaat er.....	Oppertunisme
Structuur	als er niet is nagedacht over de structuur, ontstaat er ...	Chaos
Cultuur	Als er geen rekening wordt gehouden met de onderwijs cultuur, het vak van docent, ontstaat er	Terugval
Vaardigheden	Als de docent onvoldoende zekerheid heeft om z'n nieuwe rol te vervullen, ontstaat er	Angst/onzekerheid
Stimuli	Als er geen tussentijdse impulsen zijn neigt de docent naar	Geleidelijke terugval
Hulpmiddelen	Zonder goed werkende hulpmiddelen (boeken, docentmateriaal, nascholing, formats, voorbeelden) ontkomt docent niet aan	Frustratie
Actieplan	Als er geen goed actieplan is.....	Is er een valse start.

Bijdrage tot oplossing

Aan de hand van dit model wil Codename Future tijdens een periode van drie jaar een oplossing bieden om tot een verdere succesvolle implementatie van de Tweede Fase te komen waarbij scholen na een eerste stimulans van het departement uiteindelijk vanuit hun eigen budget deze begeleiding financieren.

Waarom Codename Future?

Codename Future opereert inmiddels op zo'n 200 VO scholen.

De vernieuwende Tweede Fase-operatie moet je mede laten uitvoeren door een innovatieve organisatie (Zoals Einstein het verwoordde: "You cannot solve today's problems with the same thinking that created them"). Codename Future is zo'n organisatie die al vijf jaar ervaring heeft met de principes van de Tweede Fase en het Studiehuis. Bovendien opereert Codename Future consequent vanuit de optiek van de participerende leerling en de coachende docent.

We hanteren hierbij:

- een concept van de participerende leerling
- een programma Codename Future waarbij inmiddels volledig en volwaardig gebruik gemaakt wordt van ICT en een vraaggerichte training on the job voor docenten met betrekking tot de coachende rol
- een beleidsinstrument in de vorm van een sinds 1992 met succes beproefd analyse- en invoeringsinstrument
- een continue monitorinstrument via de Universiteit van Utrecht zodat de opdrachtgever een ingebouwde garantie heeft
- een team met 20 slagvaardige medewerkers